

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИВАТНА УСТАНОВА
«ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧ-
НИЙ ІНСТИТУТ «БЕЙТ-ХАНА»

Кафедра педагогіки та психології

ПСИХОСОМАТИКА

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

підготовки

бакалаврів

(назва рівня вищої освіти)

галузі знань

05 Соціальні та поведінкові науки

(шифр і назва галузі знань)

спеціальності

053 Психологія

(код і найменування спеціальності)

2024 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Психосоматика» спеціальності 053 Психологія освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів для здобувачів вищої освіти I курсу.

Розробник: Гмиріна О. І., викладач, кандидат психологічних наук

Протокол від «22» січня 2024 року № 1

Зав. кафедри д. пед. н., професор С. В. Сапожников
(підпис) (прізвище та ініціали)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми «23» січня 2024 року

Гарант освітньої програми кан. псих. н. М. М. Ярошко
(підпис) (прізвище та ініціали)

Робоча програма перевірена навчально-методичним відділом «24» січня 2024 року

Завідувач навчально-методичного відділу І. В. Зеркаль
(підпис) (прізвище та ініціали)

І. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисциплін за формами навчання	
	Денна	Заочна
Статус дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	вибіркова	вибіркова
Мова викладання	українська	українська
Передумови вивчення навчальної дисципліни (які дисципліни мають передувати вивченню)	ОДФ 2. 02 Загальна психологія з практикумом	ОДФ 2. 02 Загальна психологія з практикумом
Курс	I	I
Семестр	2	-3
Триместр	-	120/4
Загальний обсяг годин / кредитів	120/4	3
Кількість змістовних модулів	3	12
Годин на аудиторне вивчення	54	108
Годин на самостійне вивчення	66	залік
Форма підсумкового контролю	залік	

Робочу навчальну програму укладено згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання. Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати студент відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Психосоматика», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів.

«Психосоматика» є складовою частиною дисциплін психологічного циклу вибіркового блоку. Її вивчення передбачає підвищення професійної компетентності психологів та сприяє ефективній самореалізації їх, як фахівців.

Мета курсу – ознайомлення студентів з базовими принципами, теоріями, поняттями психосоматики; розкриття змісту, причин, механізмів, проявів та наслідків психосоматичних захворювань; формувати у майбутніх психологів навичок діагностичної, профілактичної та психологічної допомоги психосоматичним хворим.

Завдання курсу:

- Розкрити зміст базових теоретичних засад психосоматики;
- Ознайомити студентів з аспектами прояву різних психосоматичних захворювань, чинниками та механізмами їх виникнення;
- Ознайомити з психологічними методами діагностики та психотерапії

психосоматичних хворих.

Вивчення лекційного курсу та індивідуальної навчально-дослідницької роботи студентів спрямовано на *засвоєнні таких знань*:

- основні поняття психосоматики;
- концептуальні засади психосоматики;
- чинники психосоматичних захворювань;
- загальні характеристики прояву та динаміки різних психосоматичних захворювань;
- основи діагностики, профілактики та психологічної допомоги психосоматичним хворим.

Опанування курсу під час семінарських занять та самостійної роботи студенти повинно сприяти формуванню низки *практичних навичок*:

- здатність до виявлення психосоматичних захворювань та їх чинників;
- здатність до диференціації психосоматичних хвороб;
- здатність до психодіагностики психосоматичних хворих;
- здатність до психологічної допомоги психосоматичним хворим.

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні опанувати наступними компетентностями

Інтегральна компетентність ІК

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК9. Здатність працювати в команді.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності СК

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (зокрема в контексті організації раннього втручання).

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел

СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій та психологічні прилади для вирішування професійних

завдань з психодіагностики та психокорекції психоемоційних станів, узгодженості психічних процесів та регуляції поведінки.

СК6. Здатність самостійно планувати, організувати та здійснювати психологічне дослідження

СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК8. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (зокрема в контексті організації раннього втручання).

СК10 Здатність дотримуватися норм професійної етики

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги

ПР 9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання (зокрема, щодо організації заходів раннього втручання).

ПР11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій (в т. ч. у роботі з особами, що отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни).

ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

ПР18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

3. ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І БАЗОВІ ЗАСАДИ ПСИХОСОМАТИКИ

Тема1. Загальна характеристика психосоматики

Психосоматика та її сутність. Джерела емоційно-обумовлених (психосоматичних) захворювань. Внутрішня картина хвороби. Типи емоційного відношення хворих до своєї хвороби. Особистість хворого. Психогенез. Нозогенії (психогенні реакції) при психосоматичних захворюваннях. Класифікації та клінічна картина різних варіантів нозогеній.

Література [5, 8, 16, 17,19, 20]

Тема 2. Моделі виникнення психосоматичних розладів

Історія виникнення. Психосоматичні теорії і моделі. Сучасні уявлення про психосоматичні захворювання. Конверсійна теорія З. Фрейда. Модель вегетативних неврозів та векторна теорія Александера. Модель захисту Мітчерлиха. Психосоматика як результат: порушення об'єктних стосунків, втрати об'єкта, алекситимії, дисфункціясімейних систем. Его-психологія Кохута. Концепція десоматизації Шура. Теорія Морено. Концепція Амона.

Когнітивні теорії. Концепція ворожості. Теорія стресса Сальє.

Література [5, 8, 16,17,19, 20]

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. СУТНІСТЬ ПСИХОСОМАТИЧНИХ ПОРУШЕНЬ

Тема 3. Психосоматичні порушення харчової поведінки та захворювання шлунково-кишкового тракту

Нервова анорексія і булімія, ожиріння. Психосоматичні особливості.

Виразка шлунку і дванадцятипалої кишки, закріпи та емоційні діарея, „синдром подразненої кишки”, виразковий коліт і хвороба Крона, порушення ковтання. Особливості особистості з захворюваннями шлунково-кишкового тракту.

Література [5, 8, 16, 17,19, 20]

Тема 4. Психосоматика органів дихання, серцево-судинної та опорно-рухової системи

Бронхіальна астма. Синдром гіпервентиляції. Картина особистості.

Есенціальна гіпертонія, ішемічна хвороба серця, кардіофобічний невроз і порушення серцевого ритму. Картина особистості при захворюваннях серцево-судинної системи.

Ревматичні порушення м'яких тканин, остеохондроз і ревматоїдний артрит. Картина особистості при захворюваннях опорно-рухової системи.

Література [5, 8, 16, 17,19, 20]

Тема 5. Психосоматика ендокринної системи, захворювань шкіри та онкології

Хвороби ендокринної системі їх характеристики, прояви, чинники та механізми: гіпотиреоз, гіпертиреоз, цукровий діабет. Картина особистості. Психосоматичні аспекти захворювань шкіри та особливості особистості хворого. Особливості психосоматичних порушень при онкологічних захворюваннях.

Література [5, 8, 16,17,19, 20]

Тема 6. Психосоматика гінекологічних захворювань та функціональних сексуальних порушень

Порушення менструального циклу, безпліддя та психосоматичні аспекти гетерологічного і екстракорпорального запліднення. Предменструальний синдром. Психосоматичні захворювання, пов'язані з репродуктивною функцією жінки. Онкологія молочної залози та матки. Картина особистості при психосоматичних гінекологічних порушеннях. Картина особистості при функціональних сексуальних порушеннях.

Література [5, 8, 14, 16,17,19, 20]

Тема 7. Психовегетативний синдром, психосоматичні аспекти депресії, інфекційних захворювань та головного болю

Картина особистості при психовегетативних синдромах. Психосоматичні аспекти депресивних розладів та особливості особистості хворого. Психосоматичні аспекти інфекційних захворювань: простуда, простий герпес, ангіна, туберкульоз. Головний біль напруги та мігрень. Особливості особистості при головному болю.

Література [5, 8, 14, 16,17,19, 20]

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III. ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ПСИХОСОМАТИЧНИХ ХВОРИХ

Тема 8. Діагностика психосоматичних захворювань

Основні підходи та принципи психологічної діагностики психосоматичних хворих. Методи діагностики: структуроване інтерв'ю (бесіда), психологічне тестування (опитувальники). Анамнез в психосоматиці. Психодіагностичні методики: Торонтська алекситимічна шкала; Опитувальник Бека; САН; Спілберга-Ханіна; Опитувальник Сердюка для вивчення самооцінки соціальної значимості хвороби; Методика незакінчених речень Сакса - Сіднея, модифікована для психосоматичних хворих та інші.

Література [5, 8, 16,17,19, 20-22]

Тема 9. Психотерапія психосоматичних хворих

Загальні питання терапії психосоматичних пацієнтів. Особливості психотерапії при певних психосоматичних захворюваннях. Сугестивна психотерапія. Методи і техніка гіпнотизування Самонавіювання. Психосинтез. Терапія, сфокусована на вирішенні. Позитивна психотерапія. Гештальт-терапія. Когнітивно-поведінкова психотерапія. Символ драма (метод кататимного переживання образів). Транзактний аналіз Арт-терапія. Тонатотерапія. Креативна візуалізація. Психодрама. Танцювально-рухова терапія. Тілесно-орієнтована психотерапія. Сімейна психотерапія. НЛП.

Специфіка психотерапії дітей з психосоматичними захворюваннями.

Література [5, 8, 16, 17,19, 20, 21]

II Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											Форми контролю	
	Денна форма						Заочна форма						
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі					
о	л	п	лаб	С	сп		л	п	лаб	С	сп		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Змістовий модуль 1. БАЗОВІ ЗАСАДИ ПСИХОСОМАТИКИ													
Тема 1. Загальна характеристика психосоматики		2				2		1				4	У

Тема 2. Моделі виникнення психосоматичних розладів				4	2				2	4	К	
1. Конверсійна теорія З. Фрейда.		2			2					4		
2. Модель захисту Мітчелліха.		2			2					4		
3. Его-психологія Кохута.					2					4		
4. Концепція десоматизації Шура					2					4		
5. Теорія Морено.					2					4		
6. Концепція Амона.					2					4		
7. Модель вегетативних неврозів та векторна теорія Александера.		2			2					4		
8. Теорія стресса Сальє.					2					4		
9. Психоіндокрийне і психоімуне напруження		2								4		
Разом – зм. модуль 1		2	8		4	20		1		2	44	
Змістовий модуль 2. СУТНІСТЬ ПСИХОСОМАТИЧНИХ ПОРУШЕНЬ												
Тема 3. Психосоматичні порушення харчової поведінки та захворювання шлунково-кишкового тракту		2				4		1			4	ПК, У
1. Картина особистості			2			2					4	
2. Психотерапія при порушенні харчової поведінки та захворювання шлунково-кишкового тракту			2			2					4	
Тема 4. Психосоматика органів дихання, серцево-судинної та опорно-рухової системи		2				4		1			4	ПК, У
1. Картина особистості			2			2					4	
2. Психотерапія при порушенні серцево-судинної та опорно-рухової системи			2			2					4	
Тема 5. Психосоматика ендокринної системи, захворювань шкіри та онкології		2				4		1			4	ПК, У
1. Картина особистості			2			4					4	

2. Психотерапія при порушенні ендокринної системи, захворювань шкіри та онкології			2			2					4	
Тема 6. Психосоматика гінекологічних захворювань та функціональних сексуальних порушень		2				4		1			4	ПК, У
1. Картина особистості			2			4					4	
2. Психотерапія при гінекологічних захворюваннях та функціональних сексуальних порушеннях			2			2					4	
Тема 7. Психовегетативний синдром, психосома-тичні аспекти депресії, інфекційних захворювань та головного болю		2				4		1			4	ПК, У
1. Картина особистості			2			2					4	
2. Психотерапія при психовегетативному синдромі, депресії, інфекційних захворюваннях та головному болю			2								4	
Разом – зм. модуль 2		10	20			42		5			60	
Змістовий модуль 3. ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ПСИХОСОМАТИЧНИХ ХВОРИХ												
Тема 8. Діагностика психосоматичних захворювань		2	2			4		1			4	К
Тема 9. Психотерапія психосоматичних хворих		2	4					1	2			КР
Разом – зм. модуль 3		4	6			42		2	2		4	
Усього годин	120	16	34		4	66	120	8	2		2	108

Форми контролю: усне опитування – У
контрольні роботи – КР
перевірка конспектів – ПК
тестування – Т
колоквіум – К

6. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах		Максим. кіл-ть балів
		Денна форма	Заочна форма	
1	Загальна характеристика психосоматики	2	2	
2	Психосоматичні порушення харчової поведінки та захворювання шлунково-кишкового тракту	2	1	
3	Психосоматика органів дихання, серцево-судинної та опорно-рухової системи	4	1	
4	Психосоматика ендокринної системи, захворювань шкіри та онкології	2	1	
5	Психосоматика гінекологічних захворювань та функціональних сексуальних порушень	4	1	
6	Психовегетативний синдром, психосоматичні аспекти депресії, інфекційних захворювань та головного болю	2	1	
7	Діагностика психосоматичних захворювань	2	1	
8	Психотерапія психосоматичних хворих	2	1	
Усього годин		4	8	

7. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах		Максим. кіл-ть балів
		Денна форма	Заочна форма	
1	Моделі виникнення психосоматичних розладів	4	2	5
Усього годин		4	2	5

8. Теми лабораторних занять (не передбачено)

9. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах		Максим. кіл-ть балів
		Денна форма	Заочна форма	
1	Конверсійна теорія З. Фрейда.	2		2
2	Модель захисту Мітчерлиха.	2		2
3	Модель вегетативних неврозів та векторна теорія Александера	2		2
4	Психоіндокринне і психоімуне направлення	2		2
5	Картина особистості при порушенні харчової поведінки та захворювання шлунково-кишкового тракту	2		2
6	Психотерапія при порушенні харчової поведінки та захворювання шлунково-кишкового тракту	2		2

7	Картина особистості при порушенні серцево-судинної та опорно-рухової системи	2		2
8	Психотерапія при порушенні серцево-судинної та опорно-рухової системи	2		2
9	Картина особистості при порушенні ендокринної системи, захворювань шкіри та онкології	2		2
10	Психотерапія при порушенні ендокринної системи, захворювань шкіри та онкології	2		2
11	Картина особистості при гінекологічних захворюваннях та функціональних сексуальних порушеннях	2		2
12	Психотерапія при гінекологічних захворюваннях та функціональних сексуальних порушеннях	2		2
13	Картина особистості при психовегетативному синдромі, депресії, інфекційних захворюваннях та головному болю	2		2
14	Психотерапія при психовегетативному синдромі, депресії, інфекційних захворюваннях та головному болю	2		2
15	Діагностика психосоматичних захворювань	2		3
16	Психотерапія психосоматичних хворих	4	2	4
Усього годин		34	2	35

10. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах		Максимальна кількість балів
		Денна форма	Заочна форма	
1	Загальна характеристика психосоматики	2	4	
2	Моделі виникнення психосоматичних розладів	2	4	1
3	Конверсійна теорія З. Фрейда.	2	4	
4	Модель захисту Мітчерлиха.	2	4	
5	Его-психологія Кохута.	2	4	
6	Концепція десоматизації Шура	2	4	
7	Теорія Морено.	2	4	
8	Концепція Амона.	2	4	
9	Модель вегетативних неврозів та векторна теорія Александера.	2	4	1
10	Теорія стресса Сальє.	2	4	
11	Психоендокринне і психоімунне направлення	-	4	
12	Психосоматичні порушення харчової поведінки та захворювання шлунково-кишкового тракту	4	4	1
13	Картина особистості при порушенні харчової поведінки та захворювання шлунково-кишкового тракту	2	4	
14	Психотерапія при порушенні харчової поведінки та захворювання шлунково-кишкового тракту	2	4	
15	Психосоматика органів дихання, серцево-судинної та опорно-рухової системи	4	4	1

16	Картина особистості при порушенні серцево-судинної та опорно-рухової системи	2	4	
17	Психотерапія при порушенні серцево-судинної та опорно-рухової системи	2	4	
18	Психосоматика ендокринної системи, захворювань шкіри та онкології	4	4	1
19	Картина особистості при порушенні ендокринної системи, захворювань шкіри та онкології	4	4	
20	Психотерапія при порушенні ендокринної системи, захворювань шкіри та онкології	2	4	
21	Психосоматика гінекологічних захворюваннях та функціональних сексуальних порушень	4	4	1
22	Картина особистості при гінекологічних захворюваннях та функціональних сексуальних порушеннях	4	4	
23	Психотерапія при гінекологічних захворюваннях та функціональних сексуальних порушеннях	2	4	
24	Психовегетативний синдром, психосоматичні аспекти депресії, інфекційних захворювань та головного болю	4	4	1
25	Картина особистості при психовегетативному синдромі, депресії, інфекційних захворюваннях та головному болю	2	4	1
26	Психотерапія при психовегетативному синдромі, депресії, інфекційних захворюваннях та головному болю	-	4	1
27	Діагностика психосоматичних захворювань	4	4	1
Усього годин		66	108	10

11. Індивідуальні навчально-дослідні та науково-дослідні завдання

(Не передбачено)

1. Методи навчання:

Загальні:

1. **Словесні методи навчання:** *евристична* бесіда; пояснення розповідь, лекція, інструктаж, робота з підручником.
2. **Наочні** методи навчання: ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження.
3. **Практичні** методи навчання: вправи, практичні й дослідні роботи.
4. **Активні** методи навчання: сократівська бесіда, дискусія, cooperative learning, імітаційно-діяльнісні ігри, психодрама, кейс-стаді (метод ситуацій).
5. **Методи інформаційно-телекомунікаційних технологій:** LMS (Learning Management System) програмні додатки для адміністрування навчальних курсів в рамках дистанційного навчання (Classroom, Office 365, Zoom). WhatsApp, Viber, Telegram.

Методи навчання відповідно до програмних результатів:

ПРН 1 – лекція, навчальна дискусія; проблемне навчання, робота в малих групах, «займи позицію».

ПРН 5 - лекція, навчальна дискусія, інструктаж; індивідуальні роботи, «мозковий штурм», «метод Прес», «займи позицію», «навчаючись-учусь»; презентація;

ПРН 9 – індивідуальні роботи, метод проєктів; «коло ідей», «мозковий штурм», «метод Прес», «займи позицію», дерево рішень, асоціативний куш;

ПРН 11 – моделювання; «коло ідей», дискусія; проблемний виклад матеріалу; дослідницький метод; «мікрофон»;

ПРН 16 – лекція, навчальна дискусія; «займи позицію»;

ПРН 18 – проблемне навчання, «коло ідей», дискусія, дослідницький метод; «мікрофон».

2. Методи контролю

оцінка вирішення типових завдань;
 письмові контрольні роботи;
 усне опитування під час занять;
 оцінка рефератів по окремих розділах дисципліни з використанням монографічної і періодичної літератури;
 дистанційний контроль;
 підсумковий залік.

3. Критерії та порядок оцінювання результатів навчання

Поточне оцінювання та самостійна робота									залік	Сума балів
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2					Змістовий модуль 3			
T 1	T2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8	T9		
Поточний контроль									40	100
4	6	6	6	6	6	6	6	6		
Контроль самостійної роботи										
	2	1	1	1	1		2			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
83–89	B	добре	
75–82	C		
68–74	D	задовільно	
60–67	E		

35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ І ВМІНЬ:

За національною шкалою	За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS
Відмінно	90–100	A

ставиться, якщо студент:

грунтовно і повно відтворює вивчений матеріал;

виявляє повне розуміння матеріалу, обґрунтовує свої думки, застосовує знання на практиці, наводить необхідні приклади не тільки за підручником, а й самостійно складені;

викладає матеріал послідовно і правильно з точки зору норм літературної мови.

вміє застосовувати його для вирішення конкретних професійних завдань.

Оцінка «відмінно» виставляється студентам, які засвоїли взаємозв'язок основних понять дисципліни і професії, яку вони набувають, виявили творчі здібності і використовують їх при вивченні навчально-програмного матеріалу. Відмінному рівню відповідає правильна й вичерпна відповідь на поставлене питання, в якій студент показав усебічне системне знання програмного матеріалу; засвоєння основної та додаткової літератури; чітке володіння понятійним апаратом, методами, методиками та інструментами, вивчення яких передбачено програмами дисциплін; уміння аргументувати своє ставлення до відповідних категорій, залежностей та явищ.

За національною шкалою	За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS
Добре	83–89	B
	75–82	C

ставиться, якщо студент дає відповідь, що задовольняє тим же вимогам, що й оцінка “5”, але допускає деякі помилки, які сам виправляє після зауваження викладача, та поодинокі недоліки в послідовності викладу матеріалу і мовленнєвому оформленні.

Оцінка «дуже добре» (83–89 балів, B) – вище середнього рівня з кількома помилками – виставляється студентам, які повністю опанували навчально-програмний матеріал, успішно виконали завдання, передбачені програмою, засвоїли основну літературу, яка рекомендована програмою. Оцінка «добре» виставляється студентам, які показують систематичний характер знань з дисципліни і вміють самостійно поповнювати свої знання протягом всього навчання;

Оцінка «добре» (75–82 бали, C) – виставляється студентам, які опанували навчально-програмний матеріал, успішно виконали завдання, передбачені програмою, засвоїли основну літературу, яка рекомендована програмою; таким чином, робота студентами виконана, але з певною кількістю помилок.

За національною шкалою	За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS
Задовільно	68–74	D
	60–67	E

ставиться, якщо студент виявляє знання і розуміння основних положень даної теми, але:

відтворює матеріал не досить повно і допускає помилки у формулюванні правил;

не вміє глибоко і переконливо обґрунтовувати свої думки і відчуває труднощі під час добору прикладів;

відтворює матеріал непослідовно і допускає помилки в мовленнєвому оформленні.

Оцінка «задовільно» (68–74 бали, D) – виставляється студентам, які знають основний навчально-програмний матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, виконують завдання непогано, але зі значною кількістю помилок, ознайомлені з основною літературою, яка рекомендована програмою. Задовільному рівню відповідає у цілому правильна відповідь на поставлене запитання (завдання), якщо студент показав достатній рівень знань з основного програмного матеріалу, але не спромігся переконливо аргументувати свою відповідь, помилився у використанні понятійного апарата, показав недостатні знання літературних джерел. Оцінка «задовільно» виставляється студентам, які допустили на екзамені помилки при виконанні екзаменаційних завдань, але під керівництвом викладача вони знаходять шляхи їх подолання.

Оцінка «достатньо» (60–67 балів, E) – виставляється студентам, які знають основний навчально-програмний матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії.

За національною шкалою	За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS
Незадовільно з можливістю повторного складання	35–59	FX
Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням	0–34	F

ставиться, якщо студент виявляє незнання більшої частини вивченого матеріалу відповідно розділу, допускає у формулюванні правил помилки, що спотворюють їх зміст, непослідовно і невпевнено викладає матеріал.

4. **Форми поточного та підсумкового контролю успішності навчання.**

Форми поточного контролю: усне опитування, письмове опитування,

Форма підсумкового контролю: залік.

Перелік залікових питань

1. Конституційні типи та проблема схильності до соматичних захворювань. Основні положення теорій темпераменту.
2. Перерахуйте основні положення типологічних моделей Е. Кречмера та У. Шелдона.
3. Які типи особистостей були розвитку Ф. Данбара?
4. Психодинамічний підхід до проблем психосоматики. Моделі виникнення психосоматичних розладів: З. Фрейд - конверсійна модель.
5. Психодинамічний підхід до проблем психосоматики. Моделі виникнення психосоматичних розладів: Ф. Александер – класифікація психосоматичних розладів, модель специфічного конфлікту.
6. Психодинамічний підхід до проблем психосоматики. Моделі виникнення психосоматичних розладів: М. Шура та А. Мітчерліха.
7. Психодинамічний підхід до проблем психосоматики. Моделі виникнення психосоматичних розладів: Дж. Енгель та А. Шмале — модель відмови від віри у майбутнє.
8. Теорія «вивченої беспорядності» (М. Селігман). Експериментальне вивчення феномену «вивченої беспорядності», роль становленні психосоматичних розладів.
9. Концепція стресу Сельє та її роль у розумінні психосоматичної патології.
10. Назвіть основні види стресорів та їх особливості.
11. Перерахуйте основні стадії стресової реакції та їх основні характеристики.
12. Які фізіологічні реакції відбуваються у першій стадії стресової реакції.
13. Які фізіологічні реакції відбуваються на другій стадії стресової реакції.
14. Які фізіологічні реакції відбуваються на третій стадії стресової реакції.
15. Назвіть основні гормони стресу.
16. Що таке менталізація та які бувають її порушення?
17. Типи прихильності до Дж. Боулбі та їх основні характеристики.
18. Як тип уподобання впливає на виникнення психосоматичних захворювань у дорослих?
19. Назвіть основні характерні риси людей з високим рівнем олекситимії.
20. Які існують теорії виникнення олекситимії?
21. Які стратегії регулювання емоцій включає модель Дж. Гросса?

22. Механізми психологічного захисту та копінг-механізми (схожість та відмінності), їх роль у розвитку психосоматичного симптомогенезу.
23. Бронхіальна астма. Порушення ранніх діадних відносин як фактор розвитку астми.
24. Ішемічна хвороба серця. Етапи розвитку інфаркту міокарда. Типи особистості А і D. Розвиток кар'єри хворого на ІХС.
25. Есенційна гіпертонія. Патогенетичні фактори. Агресія у структурі особистості хворого на гіпертонію.
26. Алергічні захворювання. Шкірні хвороби. Особливості особистості хворого зі шкірним розладом.
- 27 Діабет. Психогенні фактори, що формують розлад. Особливості особистості хворого на діабет.
28. Розлади ШКТ. Концепція Ф. Александера про специфічний конфлікт у хворих на виразку шлунка та виразковий коліт. Сучасні уявлення.
29. Нервова анорексія та булімія. Розвиток захворювання. Психологічні моделі формування розладів.
30. Порушення харчової поведінки при ожирінні. Вторинні вигоди захворювання.
31. Основні психологічні механізми формування захворювання на виразкову хворобу шлунка та 12-палої кишки.
32. Вплив емоційного стресу на виникнення тиреотоксикозу та цукрового діабету.
Аналіз впливу сімейних відносин на виникнення ендокринних захворювань.
33. Психологічні механізми та індивідуально-психологічні особливості осіб при захворюванні на цукровий діабет та тиреотоксикоз.
34. Основні психологічні механізми виникнення функціональної (психосоматичної) стерильності.
35. Психологічні фактори та механізми виникнення ревматоїдного артрити.

Рекомендована література

Основна:

1. Галецька І. Клініко-психологічне дослідження: навч. посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 242 с.
2. Галецька І., Сосновський Т. Психологія здоров'я: теорія та практика. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. 338 с.

3. Дідковська Л. І. Психосоматика: основи психодіагностики та психотерапії : навч. посіб. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2010. 263 с.
4. Клінічна психологія : словник-довідник / Авт.-уклад. С. В. Діденко. Київ : Академвидав, 2012. 320 с.
5. Практична психосоматика: діагностичні шкали : навчальний посібник / за заг. ред. О. О. Чабана, О. О. Хаустової. Київ : ВНТУ, 2018. 108 с.
6. Медична психологія / за заг. ред. С. Д. Максименка. Київ, 2014. 520 с.
7. Наказна І. М. Психосоматика : навч. посіб. Ніжин, 2010. 132 с.
8. Токман А. А., Немченко В. Психологія способу життя : навч. посіб. Ч. 1. Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2015. 344 с.
9. Хомуленко Т. Б. Основи психосоматики : навч.-метод. посіб. Вінниця : Нова Книга, 2009. 120 с.
10. Ханецька Н. В. Психосоматика : теоретико-практичний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Хмельницький, 2019. 123 с.
11. Чабан О. С., Хаустова О. О. Психосоматична медицина (аспекти діагностики та лікування). Київ : Медкнига, 2004.

Додаткова:

1. Комінко С. Б., Кучер Г. В. Кращі методи психодіагностики : навч. посіб. Тернопіль : Карт-бланш, 2005. 406 с.
2. Кулеша-Любінець М. М., Петрів М. Вплив фізичного Я-образу на стресостійкість чоловіків зрілого віку з цукровим діабетом. Матеріали XXXII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах Європи та Азії» (Переяслав-Хмельницький, 29-30 жовтня 2016 р.). Режим доступу : <http://conferences.neasmo.org.ua/uk/conf/35/cat/11>. - С. 80-83
3. Кулеша-Любінець М. М. Особливості копінг-стратегій в осіб з ішемічною хворобою серця. *Збірник наукових праць: психологія*. Вип. 21. Івано-Франківськ, 2016. – С.134-141. – Режим доступу: <http://www.journals.pu.if.ua/index.php/psp/article/view/1424/0>. 26.
4. Кулеша-Любінець М. М. Професійно-розвивальна практика у лікувально-профілактичних закладах : програма та методичні рекомендації. Івано-Франківськ : Симфоній форте, 2015. 64 с.
5. Максимова Н. Ю., Мілютіна К. Л., Піскун В. С. Основи дитячої патопсихології : навч. посіб. Київ : Главник, 2008. 158 с.
6. Мюллер М. Якщо ви пережили психотравмуючу подію / пер. з англ. Д. Бусько, наук. ред. К. Явна (Серія «Сам собі психотерапевт»). Львів: Вид-во УКУ : Свічадо, 2014. 120 с.
7. Протокол з діагностики та терапії ПТСР NICE [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://ipz.org.ua/index.php/vydavnytstvo/94-knyhy-3/190-protokoly-z-diahnostyky-ta-terapiiptsr-nice-2>
8. Пфайфер С. Психосоматика. Як ми можемо розуміти мову тіла?. Київ : Свічадо, 2018. 56 с.